Registratienummer: **44301** / 44302

Raadsvoorstel

Datum vergadering:	9 november 2023
Agendapunt:	4
Onderwerp:	Programmabegroting 2024-2027
Portefeuillehouder:	wethouder Rien Wijdeven

Heesch, 19 september 2023

Inleiding
Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 aan.

In het voorjaar ontving uw raad de kadernota 2024-2027. Deze liet voor alle jaren een fors tekort zien. Daarmee zijn we aan de slag gegaan waarbij de uitdaging was uw raad in ieder geval voor het jaar 2024 een structureel en reëel sluitende begroting aan te bieden. Dit is gelukt door o.a. technische ingrepen zoals brutering van investeringen, de inzet van de onderuitputting van het BTW-compensatiefonds, ingrepen op de bestaande begroting en door een aantal ambities door te schuiven naar 2025. Daarnaast bracht de meicirculaire van het gemeentefonds nog wat financiële begrotingsruimte.

Het meerjarenperspectief 2025-2027 laat echter voor alle jaren een fors tekort zien. Het presenteren van een niet-sluitend meerjarenperspectief 2025-2027 past eigenlijk niet in de uitgangspunten voor het financieel beleid wat onze gemeente nastreeft. We vinden dit echter onder de huidige omstandigheden een verantwoorde keuze, vooral omdat de gesprekken met het inmiddels demissionaire kabinet nog niet zijn afgerond. Het onnodig in gang zetten van (onomkeerbare) bezuinigingen vinden we om dezelfde reden onwenselijk. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven we een helder signaal af aan het demissionaire kabinet en de Tweede Kamer: de gemeentelijke financiën zijn momenteel onvoldoende voor het uitvoeren van het huidige takenpakket.

Voorstel
1. De programmabegroting 2024 vaststellen en daarmee de budgetten per programma en de geplande investeringen 2024 autoriseren
2. De meerjarenraming 2025-2027 voor kennisgeving aannemen.

Argumenten
1.1 Met het vaststellen van de begroting door de gemeenteraad wordt voldaan aan de wettelijke verplichting van artikel 191 van de gemeentewet.
Op grond van de gemeentewet biedt het college voor het begin van het begrotingsjaar de begroting voor het komende jaar aan de gemeenteraad aan. Met de vaststelling van de begroting door de gemeenteraad worden voor het college de uitvoeringskaders vastgesteld en voor de gemeenteraad de controlerende kaders. Tevens autoriseert uw raad het college voor het aanwenden van de in de begroting opgenomen exploitatiebudgetten inclusief de investeringen. Hierdoor stelt uw raad het college in staat om binnen de gegeven kaders uitvoering te geven aan de programma's en de investeringsagenda. Over afwijkingen van de uitvoering van de plannen en de budgetten zullen wij uw raad gedurende het begrotingsjaar 2024 op programmaniveau via de tussentijdse rapportages informeren. In de jaarrekening 2024 legt het college tenslotte de eindverantwoording over het jaar 2024 af.

1.2 De begroting 2024 is structureel en reëel in evenwicht.

De begroting 2024 sluit met een positief saldo van € 387.652,-. Voor de bepaling van het toezicht voor 2024 wordt uitsluitend de jaarschijf 2024 beoordeelt. Uitgangspunt is dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor een gezond financieel beleid en beheer. De provincie is als toezichthouder alert en reageert op beslissingen met financiële consequenties die het begrotingsevenwicht kunnen aantasten. De beoordeling van de begroting vindt plaats aan de hand van het toezichtscriterium 'structureel en reëel begrotingsevenwicht'.

De begroting is structureel in evenwicht als structurele lasten in de begroting zijn gedekt door structurele baten. Dat geldt per jaarschijf. Het structureel begrotingssaldo wordt bepaald door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele lasten en baten. Deze zuivering leidt niet tot een andere begrotingsresultaat 2024. We gaan er dan ook vanuit dat we repressief toezicht krijgen voor het begrotingsjaar 2024.

Tabel 1. Overzicht jaarlasten beleidsintensiveringen en taakstellingen bestaande begroting

	2024	2025	2026	2027
Jaarlasten beleidsintensiveringen	1.188.160	5.110.570	4.475.100	3.408.960
Waarvan ten laste van reserves	-186.660	-2.748.070	-1.925.770	-816.390
Taakstellingen bestaande begroting	-471.440	-471.440	-471.440	-471.440

Tabel 2. Overzicht begrotingssaldi

	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldi	387.652	1.840.482	3.595.705	3.960.762
	Overschot	Tekort	Tekort	Tekort

Toelichting op tabellen:

De jaren 2025 tot en met 2027 laten het werkelijke financiële tekort zien (tabel 2) met de in de voorliggende begroting opgenomen financiële gevolgen van onze ambities (tabel 1) en de reguliere taken. Als er vanuit rijkswege via het gemeentefonds niet tijdig een financiële bijstelling plaatsvindt, dan ligt er een uitdaging om de volgende begrotingen structureel sluitend te presenteren.

Om een structurele sluitende begroting te kunnen aanbieden hebben we ook een aantal taakstellingen opgenomen op de bestaande begroting. Ook doen we een dringend beroep op uw gemeenteraad om op een zelfde manier naar uw raadsbudget te kijken. We hebben in dat kader een besparing opgenomen van € 20.000,- waarover wij van uw raad specifiek een uitspraak vragen waar u binnen uw raadsbudget die besparing zou kunnen realiseren. Wij willen met elkaar hierover de discussie aangaan.

1.3 Met vaststelling van de programmabegroting 2024 worden de exploitatiebudgetten 2024 en de investeringsagenda 2024 geautoriseerd.

In de programmabegroting 2024 is het nieuwe beleid verwerkt. Dit draagt bij aan de overzichtelijkheid en past bovendien bij datgene wat het feitelijk is: een voorstel van het college voor de begroting. Het is aan uw raad om daar in het bestuurlijke traject mee in te stemmen, dan wel tot amendering over te gaan.

In de overzichten bij ieder programma onder het kopje Beleidsintensiveringen 2024-2027 is een totaaloverzicht opgenomen van de nieuwe investeringen en/of hogere exploitatie-uitgaven.

Onder het kopje " Ombuigingen bestaande begroting" zijn de taakstellingen op de bestaande begroting opgenomen.

1.4 De lastendrukaanpassing hebben we beperkt voor woningen tot gemiddeld 6% en voor niet-woningen tot 4,4%.

Voor de onroerende zaakbelasting houden we rekening met een tariefsaanpassing ter hoogte van de inflatie van 6,2% (inclusief een inhaalindex van 1,9%). Daarnaast hebben we in 2023 een eenmalige teruggave gedaan van € 20,- uit de afvalreserve. Dit leidt tot een forse totale lastendrukaanpassing voor voornamelijk gebruikers van woningen van 21%.

Om deze lastendrukstijging te matigen stellen we het volgende voor:

- Voor woningen compenseren we de inhaalindex van 1,9% door een eenmalige generieke teruggave van € 12,- in 2024.
- De gemiddelde kosten voor afvalinzameling stijgen met bijna 10% (dit is € 25,- inclusief de teruggave over 2023) vanwege o.m. bovenmatige stijgingen van personeelskosten en doorberekening van brandstofprijzen. Daarom vinden we het reëel om ook in 2024 een bedrag van € 20,- terug te geven aan onze inwoners op het afvaltarief.
- De trendmatige aanpassing zou voor de bedrijven ook leiden tot een aanpassing van de lastendruk van 6,2%. Gezien de economische ontwikkelingen willen we ook onze ondernemers ontzien. We stellen u daarom voor de trendmatige aanpassing van 1,9% voor 2024 voor bedrijven niet door te voeren en de tarieven aan te passen met 4,3%.

In onderstaande tabel hebben we de ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk weergegeven ten opzichte van het belastingjaar 2023 bij de diverse opties.

Overzicht ontwikkeling gemiddelde lokale lastendruk		2023 bedrag	2024 bedrag excl. teruggave € 12,- en bedrijven 6,2%	2024 bedrag incl. teruggave € 12,- en bedrijven 4,3%	2024 bedrag incl. teruggave € 12,- en bedrijven 4,3% en een teruggave van € 20 afval	Wijziging t.o.v. 2023 (%) excl. teruggave € 12,- en bedrijven 6,2%	Wijziging t.o.v. 2023 (%) incl. teruggave € 12,- en bedrijven 4,3%	Wijziging t.o.v. 2023 (%) incl. teruggave € 12,- en bedrijven 4,3% en een teruggave van € 20 afval
Woningen	Eigenaar	535,21	568,39	568,39	568,39	6,20%	6,20%	6,20%
	Gebruiker	212,00	256,00	244,00	224,00	20,75%	15,09%	5,66%
	Eigenaar en gebruiker	747,21	824,39	812,39	792,39	10,33%	8,72%	6,05%
Niet-woningen	Eigenaar	1.413,82	1.501,47	1.477,79	1.477,79	6,20%	4,53%	4,53%
	Gebruiker	1.002,59	1.064,75	1.045,70	1.045,70	6,20%	4,30%	4,30%
	Eigenaar en gebruiker	2.416,41	2.566,22	2.523,50	2.523,50	6,20%	4,43%	4,43%

In de raad van 7 juli 2022 is door uw raad een motie aangenomen om in de verordening toeristenbelasting de vrijstelling voor minicampings te schrappen. In het raadsvoorstel 'Belasting- en legesverordening gemeente Bernheze 2023' van 15 december 2022 informeerden wij u dat we de motie gaan uitvoeren met ingang van het belastingjaar 2024. Hiermee heeft de doelgroep de gelegenheid gehad om hun gasten te informeren.

2.1 De gemeenteraad autoriseert het college slechts voor het doen van uitgaven voor het komende begrotingsjaar 2024.

Op grond van de gemeentewet biedt het college een begroting aan voor het komende begrotingsjaar en een meerjarenraming voor minimaal de drie daaropvolgende jaren. In het kader van de budgetautorisatie wordt het college slechts geautoriseerd tot het doen van uitgaven voor het komende jaar en wordt door de gemeenteraad uitsluitend de begroting 2024 vastgesteld. De meerjarenraming wordt voor kennisgeving aangenomen.

Risico's

Septembercirculaire gemeentefonds 2023

De septembercirculaire is niet in de programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 verwerkt. Zoals gebruikelijk zullen wij uw raad zo spoedig mogelijk na het ontvangen van deze circulaire informeren over de uitkomsten. De financiële effecten van de septembercirculaire verwerken we in de eerste tussentijdse rapportage 2024 en in het meerjarenperspectief 2025-2028.

Demissionair kabinet en nieuw kabinet

Het kabinet Rutte-IV heeft op vrijdag 7 juli 2023 zijn ontslag ingediend en is nu demissionair. Hierdoor wordt besluitvorming rondom een aantal onderwerpen 'controversieel' verklaard: het demissionaire kabinet laat deze dossiers liggen voor het nieuwe kabinet. Hierdoor verkeren we als gemeenten op een aantal dossiers ook langer in onzekerheid.
Om de overheidsfinanciën te verbeteren is er een ombuigingenlijst gepubliceerd met mogelijke maatregelen. Deze is ook gemaakt ter ondersteuning van het opstellen van de verkiezingsprogramma's. De ombuigingslijst is een ambtelijk product van het ministerie van Financiën. In deze ombuigingslijst is voor 3 miljard aan mogelijke ombuigingen op het gemeentefonds opgenomen. Eén van de genoemde maatregelen is het terugdraaien van de 1,1 miljard die voor 2026 en 2027 is toegevoegd.

Specifieke uitkeringen

De vergoeding voor de uitvoering taken die door het rijk bij gemeenten worden neergelegd, vindt steeds vaker plaats door middel van specifieke uitkeringen, de zgn. SPUK's. Deze SPUK's zijn vaak niet voorzien en worden gedurende een uitvoeringsjaar beschikbaar gesteld. Aan deze SPUK's is altijd een (beperkte) bestedingstermijn verbonden waardoor dit extra niet voorzienbare inzet van formatie vraagt. Dit heeft ook gevolgen op de uitvoering van onze lokale projecten. Die kunnen hierdoor namelijk onder druk komen te staan.

Kosten en dekking

De exploitatiesaldi laten voor alle jaren een negatief saldo zien met uitzondering van het jaar 2024. Het jaar 2024 stelt uw gemeenteraad vast. De jaren 2025 tot en met 2027 neemt u voor kennisgeving aan.
Onze vermogenspositie is solide. We beschikken per 1-1-2024 over een risicoreserve van € 5,2 miljoen en een vrij besteedbare reserve van € 23,2 miljoen.

Vervolg

De vastgestelde programmabegroting versturen we aan het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS).

Bijlage(n): De bijlage(n) zijn digitaal beschikbaar.

- Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Burgemeester en wethouders,

Peggy Hurkmans
secretaris

Antoine Walraven
waarnemend burgemeester